

॥ ११ ॥ मानुषं मानुषभावं ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ इति स्वर्गारोहणपर्वणि नैलकंठीये भारतमावदीपे चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

अखिलं सहसाराजाप्रभृमैच्छद्युधिष्ठिरः ॥ ततोस्य भगवानिन्द्रः कथयामास देवराट् ॥ ११ ॥ श्रीरिषाद्रौ पदीरूपा त्वदर्थे मानुषंगता ॥ अयोनिजालोककांतापुण्य गंधायुधिष्ठिर ॥ १२ ॥ रत्यर्थं भवतां द्येषां निर्मिता शूलपाणिना ॥ द्रुपदस्य कुले जाता भवद्भिश्चोपजीविता ॥ १३ ॥ एते पंच महाभागा गंधर्वाः पावकप्रभाः ॥ द्रौपद्यास्तनयाराजन्युष्माकममितौजसः ॥ १४ ॥ पश्य गंधर्वराजानं धृतराष्ट्रं मनीषिणं ॥ एनं च त्वं विजानीहि भ्रातरं पूर्वजं पितुः ॥ १५ ॥ अयं ते पूर्वजो भ्राता कौतेयः पावकद्युतिः ॥ सूतपुत्राग्रजः श्रेष्ठो राधेय इति विश्रुतः ॥ १६ ॥ आदित्यसहितो याति पश्येनं पुरुषं ॥ साध्यानामथ देवानां विश्वेषां मरुतामपि ॥ १७ ॥ गणेषु पश्य राजेन्द्र वृष्यं धकमहारथान् ॥ सात्यकिप्रमुखान् वीराभोजांश्चैव महाबलान् ॥ १८ ॥ सोमेन सहितं पश्य सौभद्रमपराजितं ॥ अभिमन्युं महेष्वासं निशाकरसमद्युतिं ॥ १९ ॥ एष पांडुर्महेष्वासः कुल्यामाद्या च संगतः ॥ विमानेन सदाभ्येति पिता तव ममांतिकं ॥ २० ॥ वसुभिः सहितं पश्य भीष्मं शांतनवं नृपं ॥ द्रोणं बृहस्पतेः पार्थ्वं गुरुमेनं निशामय ॥ २१ ॥ एते चान्ये महीपाला योधास्तव च पांडव ॥ गंधर्वसहिता यांति यक्षपुण्यजनैस्तथा ॥ २२ ॥ गुह्यकानां गतिं चापिकेचित्प्राप्तानराधिपाः ॥ त्यक्त्वा देहं जितः स्वर्गः पुण्यवाग्बुद्धिकर्मभिः ॥ २३ ॥ इति श्रीमहाभारते स्वर्गारोहणो द्रौपद्यादिस्वस्वस्थानगमने चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ४३ ॥ जनमेजय उवाच भीष्मद्रौणौ महात्मानौ धृतराष्ट्रश्च पार्थिवः ॥ विराट् द्रुपदौ चोभौ शंखश्चैवोत्तरस्तथा ॥ १ ॥ घृष्टके तुर्जयत्सेनो राजा चैव ससत्यजित् ॥ दुर्योधनसुताश्चैव शकुनिश्चैव सौबलः ॥ २ ॥ कर्णपुत्राश्च विक्रान्ताराजा चैव जयद्रथः ॥ घटोत्कचादयश्चैव ये चान्ये नानुकीर्तिताः ॥ ३ ॥ ये चान्ये कीर्तिता वीराराजानो दीप्तमूर्तयः ॥ स्वर्गे कालं कियंतं ते तस्युस्तदपिशंसमे ॥ ४ ॥ अहोस्विच्छाश्वतं स्थानं तेषां तत्र द्वितोत्तम ॥ अंते वा कर्मणां कति गतिं प्राप्ता नार्षभाः ॥ ५ ॥ एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं प्रोच्यमानं द्विजोत्तम ॥ तपसा हि प्रदीप्तेन सर्वं त्वमनुपश्यसि ॥ ६ ॥ सौतिरुवाच इत्युक्तः स तु विप्रर्षिरनुज्ञातो महात्मना ॥ व्यासेन तस्य नृपतेराख्यातुमुपचक्रमे ॥ ७ ॥

प्राप्ता उन्ते तेष्वेवांशिषु लीयन्ते आद्ये कर्मजदेह परंपरायास्तत्त्वज्ञानमंतरेणोच्छेदायोगात्तेषां नित्यसंसारित्वमस्मदादिवत्स्यात् द्वितीये मानुष्यभावेनैः कृतानां कर्मणां नाशापत्तिरिति संदिहानो जनमेजयः पृच्छति भीष्मद्रौणाविति ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ते अंते कां गतिं पुण्यभोगांते अंशिनः सहैक्यं वा सा लोकां क्यं वा शाश्वतं प्राप्नुवंति उत भूमावतरेतीति प्रश्नः ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥